

EISENHOWER

Ett år efter det han lämnat West Point gifte sig löjtnant Eisenhower med Mamie Doud.

TVÅ NYSS UTKOMNA böcker om general David Dwight (Ike) Eisenhower är av särskilt intresse därför att de söker skildra generalens karaktär och politiska åskådning med tanke på hans stora möjligheter att bli USA:s näste president. Den berömda publicisten John Gunther är författare till en av dem (*Eisenhower, The Man and the Symbol*, Harper and Brothers, 2:50 dollar); en annan utmärkt tidsningsman, Allan Taylor, har främst velat ge en bild av Eisenhowers politiska uppfattning genom utförliga utdrag ur hans många tal under de senaste åren (*What Eisenhower thinks*, Thomas Y. Growell Company, 2:75 dollar). Båda böckerna står i en hög klass; det är inte fråga om panegyrik, utan om allvarliga bemödanden att teckna "världens mest populära person".

Några rent biografiska notiser kan vara påkallade. Eisenhower, som i höst fyller 62 år, kommer från en ursprungligen tysk familj (med namnet stavat Isenhauer eller Johauer), bosatt i Amerika sedan 1732. Farfadern var en välbärgad präst i en av de mera obetydliga och egenartade sekterna; fadern misslyckades som affärsman och försörjde sig under Ikes barndom och ungdom som nattvakt i den lilla staden Abilene i Kansas. Familjen var stor (fem av de sex sönerna lever ännu), men slog sig fram under ledning av den energiska och djupt reli-

giösa modern; efter slutad skolgång arbetade Ike bland annat ett år som eldare med tolv timmars nattarbete. Familjerelationer gav honom tillfälle att relativt sent — vid nära 21 års ålder — komma in i arméns krigsskola West Point. Någon särskild framgång vann han inte som elev, men som officer blev han alltmera uppskattad, främst i stabstjänstgöring; han arbetade flera år på Filipinerna under MacArthur, och denne fick, liksom general Marshall, en hög tanke om hans förmåga. Ännu på hösten 1941 var Eisenhower överstelöjtnant; två år senare var han "full" general, av Marshall utsedd att leda fälttåget i Europa.

Efter krigets slut blev Eisenhower generalstabschef, men redan på sommaren 1948 övergick han till det administrativa chefskapet för det stora Columbia-universitetet. Meningarna om hans insatser på denna post är högst delade. Han gjorde inte mycket för att skaffa donationer, kände sig tafatt bland professorer och var alltför ofta kallad till Washington i speciella uppdrag, men hans iver att inte bara fungera som reklam och dekoration för universitetet var uppenbar. I början av år 1951 kallades han till sin nuvarande post som organisatör av Europas försvar.

*

Eisenhowers popularitet på två kontinenter är ostridig. Även mi-

litärförfattare som i åtskilligt står kritiska till hans strategi (senast Wilmot) framhäver hans förmåga att vinna medarbetare och underordnade, att sammanhålla, förhandla och överbygga. Bland soldaterna var han omtyckt för en naturlig folklighet — som dock inte inkräktade på respekt och ordning — och för sina omsorger om menige man. En stor tillgång är hans glada optimism, markerad i det ständigt lika pigga, friska, till synes utan varje ansträngning förebragta leendet. En medveten vilja att behaga tycks ha framträtt starkare under senare år; Eisenhower har upptäckt sin charm och spelar på den, än så länge dock inom helt rimliga gränser.

Att Eisenhower som militär, och kanske framför allt som administratör, är en stor begåvning är nästan alla ense om, något lysande eller genialt har man däremot inte sparat, och hans krigsminnen (*Crusade in Europe*, enligt bestämda uppgifter alltigenom skrivna av Eisenhower själv), ehuru välskrivna och sympatiska, gör inte något originellt intryck. Som karaktär synes han besitta en rad ordinära dygder i extraordinärt mått. Alla talar om hans goda vilja, hans generositet, hans ärlighet och hans mod; förtroendet strömmar emot honom, som till en god, glad och naturlig människa. Ofta har han kallats en "civil" general: han bryr sig inte om yttre former, har ingen svaghet för ordnar eller napoleonska attityder, är i fråga om självbespeglning och maktinjuning på sin höjd en älskvärd och begynnande amatör. Gåttfull eller hemlighetsfull har såvitt bekant ingen sagt honom vara; man anar inga djupa reflexioner och inre svårigheter, men inte heller av ärelystnad och ond passion.

I liv, vanor och nöjen beskrivs Eisenhower som en högst normal, hygglig amerikan. Han gifte sig tidigt och lyckligt och leker gärna med sina barnbarn. Han skriver

förträffligt — det är de koncisa och eleganta promemoriorna som varit hans nycklar till ära och framgång — men läser ingenting, utom facklitteratur och historier från Vilda västern; intellektuell eller highbrow är han inte och saknar alla anspråk i den vägen. Han är religiös på övligt sätt; intet tecken finns på att han någonsin tänker på saken. Ett par groggar eller cocktails före middagen tar han gärna efter amerikansk metod, men sedan ingenting; tidigare rökte han sextio cigarretter om dagen, men slutade för några år sedan, då pulsen började bli för hög. Bridge och golf är jämte äventyrsböckerna den stora avkopplingen. Det enda excentriska är att han målar, men han målar inte vidare bra.

*

De många tal Eisenhower hållit sedan han blivit berömd har i regel endast i förbigående berört politiska frågor. Ofta har det gällt att yttra sig i största allmänhet, vid fester och inför skilda sammanslutningar, och det är ingenting förvånande i att proportionen av truism — inte sällan formade med skicklighet och energi — är högst betydande. Religionen, demokratin, arbetet, plikten, freden och Förenta nationerna prisas i dessa anföranden; det är talaren, inte talet, som varit det väsentliga.

Emellertid finns bland allt detta en del deklarationer om åsikter. Eisenhower påstås alltid ha varit republikan — trots att man inte vet om han någonsin röstat — och en republikan av mellansorten (liberal konservativ); talen ger intrycket att denna karaktäristik är riktig. Den privata företagsmännens värde betonas med kraft; flera gånger har Eisenhower yttrat att en mera generell statsdrift är oförenlig med demokrati. En och annan gång är den konservativa färgen starkare. Sålunda har Eisenhower ironiserat över kravet på trygghet (security): "Om allt vad amerikanerna begär är trygghet, så kan de söka sig till ett fängelse. Där får de tillräckligt att äta, en säng och tak över huvudet." Det är ett uttalande bland flera liknande som väckt kritik på arbetarhåll, bland annat vid CIO:s konvent förra året. Irritation framträdde också då Eisenhower år 1949 offentligt uttalade sig mot federalt (naturligtvis inte statligt) understöd till uppfostran och undervisning. Det är tämligen säkert att Eisenhower i det hela har en mera konservativ eller om man så vill gammalliberal åskådning än Franklin Roosevelt och Truman. Men det finns ingen anledning att anta att han som president skulle bli konservativ i samma mening som Taft eller att han skulle söka bryta med de senaste årtiondenas socialreformism. I fråga om Taft—Hartley-lagen anses han inta en mellanställning i förhållande till Taft och Truman.

Hållningen till medborgerliga fri- och rättigheter är klar och utpräglad liberal. Då Eisenhower talar om pressfriheten som demokratiens grundval kan man inte missta sig på hans allvar. Han har bestämt uttalat sig mot alla "trohetseder" av den art som vanärat Californias statsuniversitet. I negerfrågan har han gjort allmänna deklarationer om rasernas likställighet, men han har inte preciserat sin mening; huruvida han här skulle söka fullfölja Roosevelts och Trumans program är osäkert.

Utrikespolitiskt är Eisenhower klar anhängare av Trumans politik och alltså motståndare till Taft. Han har skarpt fördömt all isola-

tionism, krävt amerikanska bidrag till Europas försvar och förklarat en västeuropeisk federation nödvändig för freden. "I världskonflikten är nationell neutralitet skadlig, om inte rent av omöjlig." Men tillika har Eisenhower framhävt att USA och Ryssland borde kunna leva i fred trots skilda regimer och ideologier. Hans avsky för krig och hans avståndstagande från alla tankar på preventivkrig har ofta kommit till klara uttryck. "Jag hatar kriget som endast en soldat som upplevt det kan göra, som blott den kan göra som sett dess brutalitet, dess meningslöshet, dess dumhet." "Krigiskhet är ett tecken på osäkerhet." "Totalt krig skulle bli vår generations självmord."

Det är möjligt att Eisenhower som presidentkandidat kommer att ta klarare position till skilda politiska frågor, men alldeles säkert är det inte. Ty denna gång, liksom vid hans tidigare framträdanden, är det främst mannen och inte åsikterna det gäller.

HERBERT TINGSTEN

Den konferens för Kulturens Frihet

28/3

som hålles i Stockholm den 29 — 30 mars avser att för Sveriges del introducera en organisation som under de senaste åren haft inte ringa betydelse i Västeuropa. Organisationen, för att använda detta namn på en fri och ganska formlös sammanslutning, har hållit en större kongress i Berlin sommaren 1950 och sedan arbetat dels genom mindre konferenser, dels genom skilda tidskrifter, såsom Der Monat i Tyskland, Preuves i Frankrike och The Twentieth Century i England. Syftet är att hävda den andliga friheten, och självfallet har organisationen därför till stor del fått karaktären av stridbar antikommunism. Bland de mera aktiva medlemmarna är män som Stephen Spender, Arthur Koestler och Ignazio Silone; det svenska initiativet har tagits av Ellen Hagen, Gurli Hertzman-Ericson, Eyvind Johnson, Vilhelm Moberg och Ture Nerman; särskilt Ture Nerman har arbetat för att få konferensen i Stockholm till stånd, och i hans utmärta tidskrift Trots Allt! finner man de grundtankar som uppbygger arbetet. Bland deltagarna från grannländerna märkes Arnulf Øverland. På konferensens program står bl. a. "Friheter som vi kan förlora" och "De intellektuellas moraliska ansvar". Avsikten är att sedermera publicera föredrag och diskussionsinlägg i broschyrform. Konferensen framträder utan större apparat, men bör kunna ordna samarbete med liknande grupper i andra länder och därmed göra en insats för den andliga friheten.